

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm IX. Si autem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

eius intentio beneficia conferre personis, quæ iam antè ecclesiasticis beneficijs abundant, maximè cum pauperum clericorum, quibus minora beneficia competunt, detrimento, iuxta c. postulasti 27, hoc tit. Ita explicant Innoç. hic & Abb. n. 2.

Hac etiam de causa in Concil. Lateranen- si sub Leone X. sess. 9. in Bulla reformat. Curia decretum est, vt beneficia quæ 200 ducatorum valorem annuum non attingunt, R. E. Cardinalibus non conferantur, præterquam si vacent per obitum vnus ex familiaribus eorum.

2 His duo adde : I. Si ab inferiore Ordinario, v. g. Episcopo, petatur beneficium, qualitates petentis, aut beneficij petiti non ita exprimi debent, sicuti si à Pontifice impetretur : quia Ordinario notæ esse censetur, prout Felin. annotauit in cap. in nostra, n. 25. coroll. 29. hoc tit. Idque verum est, si expressio veri non requiratur tanquam forma, ita vt sine ea rescriptum irritum sit, sed duntaxat ad subreptionem impediendam : subreptio autem per taciturnitatem veritatis locum non habet, vbi ea concedenti nota est. II. Neque tunc subreptioni propter taciturnitatem veri locus esse potest, si certum aut verisimile sit, Principem, v. g. Pontificem, nihilominus, etiam si veritas expressa fuisset, concessurum fuisse, prout etiam ex hoc cap. colligitur vers. cum non sit intentionis nostra, iun. Gl. in casu ; atque ex Ancharano cons. 137. exemplo declarat Aufferius super decis. Capell. Tholos. 436. Quod mala expressio valoris beneficij non nocet, si ex literis colligatur, quod Papa opulentiùs etiam, & fortassè libentiùs, concessisset. Id tamen limitari debet, si versentur in casu, quod expressio qualitatis tanquam forma requiratur, prout hic annotat Felin. n. 11. Sine forma enim res non subsistit, sicuti etiam supra dixi in c. 1. in 1. not. hoc tit. & videri possunt, quæ dicuntur in cap. super literis, 20. c. postulasti 27. hoc tit.

3 NOTANDVM II. Princeps non solet beneficium vni concedere, ita vt alter lædatur, saltem grauius, ait Gl. hac ver. inten-

tionis : Modicum autem præiudicium æstimari non solet. Spectat huc, quod ex S. Ambrosio refertur in c. denique 10. causa 14. q. 5. Si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est neutrum iniuari, quam grauari alterum. Eapropter nunquam præsumi debet, Principem rescribere, mandare, aut priuilegium vel beneficium cõferre voluisse, cum graui seu notabili alterius præiudicio, vti hic Baldus notauit n. 2. & dixi in c. Quæ in ecclesiarum 7. de Constitut.

CAPITVLVM IX.

Si autem,

PARAPHRASIS.

Dubitabatur, si Titius rescriptum ad lites à Sede Apostolica impetrauerit, eoque usus non sit coram Iudice delegato ; Interea autem Caius, aduersarius eius, alio impetrato rescripto, in quo prioris mentio nulla facta, Titium in eadem causa ad iudicium trahat, quæstio, inquam, erat, an is exhibendo prius rescriptum, aduersus Caium excipere, eumque repellere possit. Respondet Lucius III. Papa, esse distinguendum ; Si prior impetrans Titius rescripto, ob dolum vel negligentiam, usus non fuit, (vnus anni spatium, sicuti habetur in c. plerumque 23. hoc tit.) excipere non potest : Sin autem non culpa fuit, sed quia Iudicis delegati copiam habere non poterat, agere intermisit, competit ei exceptio aduersus literas posteriores.

SUMMARIVM.

1. Valeat rescriptum secundum impetratum ab Aduersario, licet non faciat mentionem de primo, si prior impetrans ob dolum vel negligentiam (intra vnus anni spatium) illo non fuit usus.
2. Rescriptum iustitia ex se perpetuum est, nisi postea aliud impetretur ei contrarium.

trarium; tunc enim ope exceptionis prius tolli potest ob dolum, aut negligentiam, eo non utentis.

3. *Universim rescripta iustitiæ seu ad lites obreptitiè obtenta, ipso iure nulla non sunt, sed per exceptionem elidi possunt.*
4. *Negligentia post anni lapsum præsumitur in impetrante rescriptum, quo usus non fuit; non autem dolus, qui ab allegante probari debet.*

2 **NOTANDUM I.** Tamen si rescripta iustitiæ perpetua sint, si certum tempus definitum non sit, id est, semper eorum usus, seu utendi facultas daret, quamdiu permanet ius siue agendi, siue excipiendi, super quo fundatur, l. 2. iun. Gloss. ver. perennia Cod. de divers. rescriptis; limitari tamen debet per hunc textum: Nisi postea aliud ei contrarium rescriptum à Principe impetretur: tum prius tolli potest ope exceptionis, propter negligentiam aut dolum eo non utentis.

3 **NOTANDUM II.** Rescripta iustitiæ seu ad lites, obreptitiè obtenta, non sunt ipso iure irrita, sed per exceptionem elidi possunt. Ita notant Interpretes hic Abb. num. 2. Anton. num. 7. Felin. cap. ad audientiam 31. num. 17. hoc titulo. Sanchez lib. 8. de matrimon. disp. 21. num. 3. & sumitur aperte ex textu: Nam posterior rescriptum, priori contrarium, eius mentionem nullam faciens, subreptitium est, ut etiam constat ex c. 3. hoc titulo. Et tamen anni elapso spatio si prior impetrans suo rescripto per negligentiam aut dolum non utatur, posterius vires & robur acquirat: Ergo non fuit irritum ipso iure, sed tantum infirmum, ut per exceptionem elidi posset: Nam quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis conualescere, reg. ff. 30. Et reg. 18. in 6. Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit.

Obiicitur, quod Legistæ docent in l. licet 5. C. de except. & præscript. *Quæ sunt temporalia ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum*: Itaque tamen primi rescripti im-

petrator. ex eo post annum agere prohibeatur, poterit tamen de obreptione rescripti posterioris excipere, ut efficaciter ex eo conveniri non possit. Respondeo: Si exceptio, siue ius excipiendi ex radice perpetua proveniat, puta ex iure naturali defensionis, quod per legem positivam non tollitur, tunc locum habet regula: Tamen si ius actionis tempore definiatur per legem, ius tamen excipiendi perpetuo manere. Exemplum est in l. purè 5. §. ult. ff. de doli & metus except. Si à quopiam v. g. in contractu deceptus es, seu dolo circumventus, competit tibi adversus eum actio de dolo, quam secundum l. ult. Cod. de dolo, intra biennium institui potes: Quo elapso, tamen si de dolo agere concessum non sit, si tamen adversarius adversus te actionem moueat, petens servari contractum, semper eum per exceptionem doli mali repellere poteris: cum naturalis æquitas non patiat, aliquem ex propria iniquitate commodum reportare: aut cum alterius iniuria, aut damno locupletari. Sin autem exceptio siue ius excipiendi ex fundamento seu radice mutabili proveniat, tum eo destructo aut infirmato, corruit etiam ius excipiendi, prout hic apparet. Siquidem tam actio, quam exceptio contra rescriptum posterius fundatur in rescripto prius impetrato: quod cum per canonis decretum in pœnam negligentiam aut commissi doli, infirmatum sit, sequitur quod & actio, & exceptio infirma reddatur. Sic etiam se res habet, si rescriptum iustitiæ contra privilegiatum impetretur non facta privilegij mentione, competit exceptio adversus rescriptum: Quæ tamen exceptio cum in privilegio fundata sit, ideo si ponamus privilegiatum ei voluntariè renunciaffe, corruet exceptio una cum privilegio. Quæ de re dixi aliquid in c. cum Ordinem in quæst. 1. & ibi Abb. num. 3. hoc tit. Videri possunt hic Ioann. Andr. Imola & Abbas: & quæ examinando traditam doctrinam docet Decius.

QVÆRUNT hic etiam DD. Num post anni 4 lapsum dolus aut negligentia præsumatur in eo, qui rescripto usus non fuit: Affirmant Hostiensis & Anton. n. 10. Abb. n. 4. Decius n. 2.

L de ne-

de negligentia, ita vt rescripti impetrator, si culpam aut causam in Iudicem conijcere velit, à quo impeditus fuerit, quo minus actionem proponeret, probare teneatur. Negant autem de dolo: nam dolus non præsumitur, sed ab allegante probari debet, l. quoties 18. §. qui dolo ff. de probat. Et fit hæc probatio per coniecturas, seu indicia exterius perspicua, l. dolum ex indiciis 6. C. de dolo malo; cum dolus in animo residens per se non appareat.

CAPITVLVM X.

Ad hæc.

PARAPHRASIS.

Relatum fuerat Lucio III. Pontifici, quòd quidam ex Curia Romana literas afferrent, in quibus omnia eorum negotia vni Iudici, vel plurib⁹, quos ipsi elegerint, iudicio committantur: Vnde accidere solet, vt repudiato Iudicis ordinarij examine, ad vnum vel plures Iudices delegatos, qui ipsis propitij sint, aduersariæ autem parti suspecti, pro causis definiendis recurrant. Quod cum iniquum & irrationabile sit, mandat Pontifex Ordinario loci, vt si eiusmodi literas in prouincia sua repererit, eas viribus carere Apostolicæ Sedis auctoritate decernat.

SUMMARIVM.

1. Rescripta iniuria de falsitate suspecta sunt, ideòque reiicienda, in quibus certus iudex non delegatur, aut certo vni iudici omnia presentia & futura committuntur.
2. Item si quid contineant contra stylum Curia, aut naturalem æquitatem.
3. Potest Papa ex plenitudine potestatis per rescriptum dare potestatem eligendi quemcunque iudicem, saluo tamen iure recusandi.
4. Ex plenitudine potestatis potest Princeps operari contra ius commune positum.

uum, aut consuetudinarium, seu Curia sua stylum: modo nihil agat contra rationem aut æquitatem naturalem.

NOTANDVM I. Duæ inter alias causæ sunt (iuxta communioem intellectum, in hoc c. insinuatæ) ob quas rescriptum de falsitate suspectum esse debeat: I. Si in rescripto certus Iudex non delegetur, sed arbitrio & electioni impetrantis committatur. Futurum enim est, vt Iudicem sibi propitium, aduersario autem suspectum eligat. II. Si negotia omnia cum presentia, tum futura vni, etiam certo, Iudici committantur: Quod secundum Rom. Curia stylum fieri non solet in rescriptis iustitiæ; cum per id ordinario Iudici multum derogaretur, quod plerumque non expedit, argum. c. peruenit 39. causa 11. quæst. 1. De rescriptis iustitiæ loquor: At verò per rescriptum gratiæ ad defendendum v. g. Ordinem Regularium, aut Monasterium ab iniuriis & impetitionibus manifestis aduersariorum, dari ita solent Iudices, qui dicuntur *Conseruatores*, cap. 1. & c. vlt. de iudic. deleg. in 6. atque notarunt hic Imola & Abb. vterque n. 5.

NOTANDVM II. Si literæ Principis contra stylum Curia, aut cõtra naturalem æquitatem quippiam continentes presententur, de falsitate suspectæ sunt, ideòque reiici debent. Ita hic, & supra in c. 2. hoc tit. & c. 3. de Capell. Monachorum.

QVÆRIT Glossa hic ver. elegerint: Num Papa ex certa scientia eiusmodi rescriptum committere possit, v. g. cum potestate eligendi quemcunque Iudicem? Et rectè respondet, committere posse, saluo tamen iure recusandi. Quod etiam docet Anton. hic in fine, ibid. Baldus, & Abb. n. 8. Nam vocola *ex certa scientia*, æquiualeat hic plenitudini potestatis: At verò Princeps ex potestatis plenitudine operari potest contra ius commune positum, aut consuetudinarium seu Curia suæ stylum, dummodo nihil agat contra rationem aut æquitatem naturalem, tollendo v. g. ius naturale defensionis, aut sine necessitate partem alteram grauando; Id autem fieret, si causam seu litem decidendam committeret.